

תוכן ענינים מפורט

פרק א ☪ אופנים שהאשה נטמאת ..... א

יסודי דיני נדה ..... א

- ☪ אשה שראתה דם - א ☪ האופן שנטמאת מן התורה - א ☪ קינוח אחר מי רגליים - א ☪ מצאה דם בתוך מי רגליה - ג ☪ אשה שיש לה מכה במקור - ד

פתיחת הרחם ודין בדיקת הרופאים ..... ד

- ☪ בדיקת הרופאים רגילים - ד ☪ בדיקות מיוחדות - ה ☪ בדיקת צילום רחם - ה ☪ בדיקת פא"פ (PAP SMEAR TEST) - ו ☪ בדיקות בסוף ימי העיבור - ו

האשה שאמרה טמאה אני ..... ז

- ☪ אשה שאמרה טמאה אני וחזרה בה - ז ☪ נתנה אמתלא - ז ☪ אמרה שטעתה בזמן ליל טבילה - ז

אשה שהרגישה שנפתח מקורה ..... ח

- ☪ דין הרגשת פתיחת פי המקור בזמנינו - ח

חשש ראיית דם על ידי פחד ובהלה ..... ח

- ☪ אשה שאירע לה פחד פתאום - ח

פרק ב ☪ דיני כתמים ..... י

יסודי דיני כתמים ..... י

- ☪ הדין - י ☪ כתם שחור - י ☪ נייר ופע"ד - יא ☪ בגד צבוע - יא ☪ יש להביא למורה הוראה - יב

לבישת בגדי צבעונים בימי טהרה להנצל מכתמים ..... יב

- ☪ עצה להינצל מכתמים בימי טהרה - יב ☪ לבישת בגדי צבעונים בז"נ - יב ☪ לבישת בגדי צבעונים ביום הוסת - יג

פרק ג א דיני מראות הנוגע להשואלים יד.....

א איזה שאלות צריכים להביא לפני המורה - יד א אין להחמיר על עצמו מבלי שאלת מו"ה - טו א לבוא לשאול בהקדם האפשרי - טו א שלא להניח במעטפה כשעדיין רטוב - טו א מראות טהורות סמוך לימי הוסת - טז א לראות מראה בלילה - טז א מראה שנאבד או נתכבס - טז א לשאול שני רבנים - יז

פרק ד א דיני הרחקות יח.....

יח..... פתיחה לדיני הרחקות

כ..... כללים לדיני הרחקות

א יסוד הדין - כ א בפני רבים - כ א כשיש ספק על מראה - כ א מנהג חסידים - כ

כא..... איסור שחוק וקלות ראש

א גדר האיסור - כא א כתיבה - כא א משחקים - כב א נתינת מתנה - כב

כב..... שמיעת קול זמר שלה

א האיסור - כב א לשמוע קולה בטייפ - כב א מזמרת כדי להשקיט קול תינוק - כג א שמיעת כלי נגינה שמנגנת בו - כג

כג..... איסור הרחה מבשמים שלה

א האיסור - כג א בגד מבושם של האשה שאינם עליה - כד א בשמים במו"ש - כד

כד..... איסור נגיעה

א האיסור - כד א נגיעה בבגדיה שלבושה בהם - כה א נגיעה בגדיהם - כה א נגיעה בדבר או בילד שבידי אשתו - כה א נגיעה בכסא שאשתו יושבת עליה - כו א הולכת אשתו בכסא גלגלים - כו א אירע שבלא כוונה נגע באשתו נדה - כו

כו..... איסור הושטה וזריקה

א האיסור - כו א זריקה כלפי מעלה והיא תופסת - כז א לגלגל חפץ על הרצפה כדי שהשני יתפסנו - כז א נתינה או לקיחה מתיק שבידה - כז א להניח מוצרים בעגלת הקניות כשהשני מוביל את העגלה - כז א הנחה על המטה ששוכבת עליה והשמיכה שמתכסת בה - כז א לקיחת תינוק - כח א ללכת עם ילד כשכל אחד מחזיק ביד אחרת - כח א לשאת חפץ ביחד - כח א נתינת הטבעת בחופת נדה - כט א לשמש קוואטר בברית מילה - כט

כט..... עוד פרטי דינים המסתעפים מאיסור נגיעה והושטה

א נפיחה להסיר לכלוך מהבעל - כט א לנופף במניפה זה לזה, להחזיק מאורר, מפזר חום, מנורה כחולה - ל א להחזיק אש לצורך הדלקת נר או סיגריה וכדו' - ל

☪ החזקת נר הבדלה - ל ☪ שימוש במטריה אחת - ל ☪ קריאה בספר אחד - לא
 ☪ השתמשות יחד במכונת יבוש ידיים - לא ☪ סיבוב כפרות - לא ☪ דלת הנסגרת
 ע"י קפיץ, וצריך לאוחזה כדי שתהיה פתוחה - לא ☪ נתינת גט כשהיא נדה - לב

אכילה על שולחן אחד ..... לב

☪ האיסור - לב ☪ דין אכילת עראי - לב ☪ ישיבה בשולחן גדול - לב ☪ אכילה על
 שני שלחנות סמוכים במטוס - לג ☪ לאכול ביחד כשאינן שולחן לפניהם - לג
 ☪ אכילה על שולחן אחד כשיש עוד מסובים - לג

פרטי דיני היכר ביושבים על שלחן אחד ..... לד

☪ ההיתר - לד ☪ אם צריך שיהא ביניהם - לד ☪ אם צריך שידעו שניהם
 מההיכר - לד ☪ גובה ההיכר - לה ☪ דבר שמשתמשים בו או אוכלים ממנו אם
 חשיב היכר - לה ☪ היכר כשאוכלים על מפה או כלי נפרד או גילוי המפה - לה
 ☪ היכר בשינוי מקום - לו

אכילה מכלי אחד ..... לו

☪ האיסור - לו ☪ כשמשים לפניו אם מהני - לו ☪ חתיכות או פירות ופרוסות
 לחם המונחות בקערה - לו ☪ אכילה מממרח אחד - לו ☪ טיבול במלח בכלי
 אחד - לו ☪ אכילה מקערת אשתו לאחר שסיימה לאכול, וכן להיפך - לו ☪ קערה
 שיש בה ב' מיני אוכלין, וכשהן בשני בתי קיבול - לו ☪ טעימה מתבשיל אם נחשב
 אכילה בכלי אחד - לח

אכילה ושתייה משיורי מאכלה ..... לח

☪ האיסור - לח ☪ באיזה מאכלים נוהג איסור שיריים - לח ☪ טעימה
 מתבשיל - לח ☪ לשנות מכוס ששתתה אשתו - לט ☪ נודע לו באמצע אכילתו
 שאכלה מהמאכל, פירסה נדה באמצע אכילתו - לט ☪ אינו יודע שהיא נדה - לט
 ☪ שיירי האשה שאכלה או שתתה מהם לפני שנאסרה - לט ☪ שיריים במשחות
 בתרופות וכדומה - לט

ג' אופנים שמותר לאכול משייריה ..... מ

[א]. הלכה האשה ..... מ

☪ ההיתר - מ ☪ אם יכול לבקש ממנה שתצא - מ ☪ התחיל לאכול כשהלכה
 וחזרה - מ

[ב]. מעביר המאכל או המשקה לכלי אחר ..... מא

☪ ההיתר - מא ☪ אם מועיל גם בדבר שאין דרכו לאכול בכלי - מא ☪ שתיה ע"י
 קש - מא

[ג]. הפסק אדם אחר בינתיים ..... מא

☪ ההיתר - מא

ישיבה ושכיבה על מטת בן הזוג ..... מב

הדין - מב א ישיבה על מטת הבעל - מב א מטה במלון, בתי הארחה וכדומה - מב א מטה של האשה בבית חולים או בבית החלמה - מג א מיטה בבית ההורים - מג א ספה שישנים עליה שינת הצהריים - מג א כסא נוח וכורסה המיוחדים לאשה - מד א מיטת היי ריזור - מד א ישיבה ושכיבה על כרים וכסתות וסדינים - מד א נגיעה במטתה כשהאשה שוכבת עליה - מד א עמידה ע"ג מטתה כשאינה עליה - מה א כשהאשה נסעה מחוץ לעיר, וכשנמצאת בבית החולים וכדומה - מה א הלכה למקוה אי מותר לישוב על מטתה - מו

דין הרחקת המטות ..... מז

האיסור - מז א מיטת קומתיים - מז א שיעור הרחקת המטות - מז א אם המטות עומדות בצורת ר', או אחת אחר השניה - מז א כשהמטות נוגעות והאשה אינה במטתה - מז א מיטות המחוברות ע"י קרש שבראשם - מז

ישיבה ביחד על ספסל המתנדנד ..... מח

האיסור - מח א ספסל המחובר לקיר, ספסל כבד וחזק - מח א ישיבה ביחד על ספה - מח א הפסק אדם האם מהני - מח א ישיבה ביחד באוטובוס ובמטוס - מט א ישיבה במכונית שהספסל מרופד - מט א עמידה על ספסל המתנדנד - נ א ישיבה ליד שלחן מתנדנד - נ א עליה ביחד במעלית - נ א הפסק חפץ - נ

ישיבה ביחד בנסיעה לטיול ..... נא

האיסור - נא א אם האיסור גם במכונית ואוטובוס - נא א כשיש שם עוד אנשים - נא א הליכה ברגל דרך טיול לגנות ופרדסים וכיו"ב לראות דברים יפים - נא א לשוט ביחד בספינה, נסיעה ברכבל - נב

הסתכלות על אשתו בזמן נידותה ..... נב

הדין - נב א גדר מקומות המכוסים - נב א ראייה ע"י בגד שקוף - נג א הסתכלות על מכה שבמקומות המכוסים - נג א נוכחות הבעל בחדר לידה - נג

לבישת בגדים מיוחדים וקישוט ..... נד

הדין - נד א קישוט - נד

מזיגה והגשת משקים ומאכלים ..... נה

אם יש איסור במזיגה או בהגשה לחוד - נה א באיזה משקין ומאכלים נוהג איסור זה - נה א בשעת הדחק - נו א להגיש מאכל בפניו על מקומו כשעדיין לא התיישב על מקומו - נו א להגיש מאכל או משקה שצריך עדיין תיקון - נו א להגיש צלחת מרכזית - נו א עצימת עיניים או החזרת פנים אי מהני - נז א מזיגה והושטה בשינוי של ריחוק מקום - נז א שינוי ביד שמאל - נז א עברה ומזגה או הושיטה אם נאסר באכילה ושתיה - נח א עשיית שאר מלאכות - נח

שילוח כוס יין.....נח

☞ האיסור - נח ☞ בדיעבד אם שלח לה - נט ☞ דין שאר משקים - נט ☞ שילוח
 בקבוק יין - נט ☞ כששולח הכוס לכל הנמצאים שם - ס ☞ ההנהגה הרצויה
 בקידוש - ס

הצעת המטה.....סא

☞ האיסור - סא ☞ גדר הצעת המטה - סא ☞ הכנסת כר ושמיכה בציפית - סא
 ☞ סידור המטה לאחר השינה - סב ☞ הצעת המטה של הסיבה של פסח - סב
 ☞ סידור ויפוי השולחן לאכילה - סב ☞ אם מהני החזרת פנים או עצימת עיניים
 וכשהוא ישן - סב ☞ הנאה מהצעת המטה באיסור - סג

יציקת והכנת מים לרחיצה.....סג

☞ האיסור - סג ☞ הכנת מים לרחיצה - סג ☞ פתיחת ברז כשהבעל מחזיק ידיו
 מתחת לברז, והדין כשמחזיק ספל - סג ☞ הכנת אמבטיה לרחיצה - סד ☞ הכנת
 מים לנט"י למצוה - סד ☞ הכנת מגבת או סבון וכדומה - סה

דיני הרחקות כשאחד מבני הזוג חולה.....סה**[א]. דיני הרחקות כשהבעל חולה.....סו**

☞ הדין כשהבעל חולה אך אינו תש כוחו - סו ☞ כשיש לו חולי בעיניו - סו ☞ מי
 שיש לו גבס בידו או ברגלו אי מותר לאשתו לסייעו - סו ☞ כשהבעל חולה שתש
 כוחו אך יש מלבד האשה מי שישמשנו - סו ☞ כשהוא חולה שתש כוחו ואין לו
 מי שישמשנה מלבד אשתו - סז ☞ הדברים שאסורה לעשות לו אפילו כשהוא
 חולה - סז ☞ לשמשו שלא לצורך החולי גופא - סח ☞ שימוש הבעל כשהוא
 משותק - סח ☞ כשהבעל חולה ושוכב בבית חולים ויש שם אחות שיכולה
 לשמשו - סח

[ב]. דיני הרחקות כשהאשה חולה.....סט

☞ עזרה בנגיעה ע"י דבר אחר - סט ☞ להקימה ולהשכיבה ונגיעה בגופה - סט
 ☞ הצעת המטה - ע ☞ הרחצתה - ע ☞ הגבתה המטה - עא ☞ מישוש הדופק
 כשהבעל רופא - עא

דיני הרחקות הנוהגים בצומות ובימי אבילות באשה טהורה.....עא

☞ הרחקות ביוה"כ - עא ☞ תשעה באב - עא ☞ ת"ב שחל בשבת - עב ☞ הרחקות
 בימי אבילות - עב

גדרים וסייגים בימי טהרה.....עג

☞ הזהירות מנגיעה לשם חיבה שלא בשעת קיום המצוה - עג ☞ הסתכלות
 במקומות המכוסים - עד ☞ דיבורים שיש להתרחק מהם אף בימי טהרה - עד

פרק ה א הנהגת האשה בימי נדתה ..... עה

ה הליכה לבית הכנסת - עה תפילה וברכות - עו הליכה לכותל המערבי - עו
ה הליכה לבית הקברות - עז בתולות וגרושות - עח הליכה לציון הרשב"י - עח

פרק ו זמנים שיש להימנע ממצות עונה ..... עט

[א]. זמנים האסורים בעונה ..... עט

ה יוה"כ ות"ב - עט אכל - עט

[ב]. זמני פרישות שזכרו בהלכה ..... פ

ה פסח, שבועות, שמ"ע, ר"ה, הושע"ר - פ יו"ט ש של גליות - פ אופנים
שבהם יש מצוה אפילו בימים אלו - פא

[ג]. זמני פרישות ממידת חסידות לבעלי נפש ..... פא

ה עשי"ת, תשעת הימים, ג' ימי הגבלה - פא ליל התענית - פא ניטל - פב

פרק ז דיני טהרת האשה ..... פג

המתנת חמשה ימים ..... פג

ה יסוד הדין, ואופן חשבון הה' ימים - פג ראתה בין השמשות - פג להחמיר
אף בראתה רק כתם ולא היה בעלה בעיר - פד במקרה שאם תמתין חמשה
ימים יחול ליל הטבילה בליל שבת שאחר יו"ט - פד היתה טמאה כבר לפני
שראתה - פה ראתה כתם ואח"כ ראתה דם - פה לא טבלה חודש אחד - פה
ה ראתה אחר יום הוסת ואחר ימים האסורים בתשמיש - פו

דיני רחיצה לפני הפס"ט ..... פו

ה אופן הרחיצה לפני הפס"ט לכתחילה - פו אם השעה דחוקה - פז בשבת
ויו"ט - פח בערב שבת - פח ת"ב יו"כ, תשעת הימים - פט ראתה דם
באמצע הז' נקיים - פט

דיני הפסק טהרה ..... פט

ה המתנה בין רחיצה לבדיקת הפסק טהרה - פט סדר ואופן עשיית בדיקת
הפסק טהרה ושאר הבדיקות - צ זמן הפסק טהרה לכתחלה - צא איחורה את
הפס"ט לאחר השקיעה - צב נשים העובדות וקשה להם לעשות הפס"ט
בזמנה - צב אופנים שאין מועיל הפס"ט בבוקר - צג הפסק טהרה בערב
שבת - צד זמן הנחת מוך דחוק כשמפסקת בערב שבת - צד זמן הפסק טהרה
לנוסעת במטוס - צה עצות לאשה שהבדיקות גורמות לה כאבים - צה

מוך דחוק ..... צו

☪ הדין - צו ☪ אופן עשיית המוך דחוק - צו ☪ אשה שקשה לה לעשות בדיקת מוך דחוק - צו ☪ אופנים שאין מקילים - צו ☪ זמן השהיית המוך דחוק - צו ☪ יציאה לרה"ר בשבת במוך דחוק - צח

לבישת והצעת לבנים ..... צח

☪ הדין - צח ☪ הצעת סדין לבן במקום בושה - צט ☪ לבישת לבנים בשעת הדחק - צט ☪ לבישת בגדים מכובסים בט' הימים ובת"ב - צט

דיני ימי שבעה נקיים ..... ק

☪ הבדיקות - ק ☪ כשנאחרה האם יש ענין לעשות שני בדיקות סמוך זה לזה - קא ☪ בדיקת הבגד התחתון - קא ☪ מספר הבדיקות בדיעבד - קא ☪ אשה שאינה יכולה לבדוק הרבה פעמים - קב ☪ נסעה למדינה אחרת באמצע ז"נ - קב

רחיצה בז' נקיים ..... קג

☪ רחיצה באמבטיה ומקלחת - קג ☪ לשחות בים או בבריכת שחיה - קג ☪ טבילת עיו"כ - קג ☪ היסח הדעת בז' נקיים - קד

פרק ח ☪ דיני ההכנות לטבילה ..... קה**גילוח השערות ..... קה**

☪ חובת הגילוח כל השנה - קה ☪ חובת הגילוח לפני הטבילה - קה ☪ גילוח בימים האסורים בתגלחת - קו ☪ גילוח ג' ימים לפני הטבילה - קו ☪ אופנים שיש לגלח קודם ג' ימים או אחריו - קו ☪ אשה המגלחת שערות שע"ג עיניים - קז

מנהגי יום הטבילה ..... קז

☪ אכילת בשר, בשר טחון, וכבד - קז ☪ התחילה לאכול בשר ונזכרה באמצע - קח ☪ זהירות משאר מאכלים הנכנסים בין השיניים - קח ☪ כשחוששת שיבחינו בה - קח ☪ בשבת ויום טוב - קט ☪ אשה חלשה - קט ☪ התעסקות בדברים החוצצים - קט ☪ לישת בצק לכבוד שבת - קי

דיני חפיפה ..... קי

☪ סדר החפיפה והעיון לפני הטבילה - קי ☪ הזמן הראוי לחפיפה - קיא ☪ אופן החפיפה, ולמעוברת - קיב ☪ מה נקרא התחלת החפיפה ביום - קיב ☪ להסיר הטירדות ביום הטבילה - קיג ☪ משך זמן החפיפה - קיג ☪ מקום החפיפה - קיג ☪ מקום ושיעור זמן החפיפה בער"ש - קיד ☪ אברכי כולל אם יחזרו לביתם כדי לאפשר לנשותיהם להתחיל החפיפה מבעו"י - קיד

דיני חציצה המצויים ..... קטו

הסרת כל דבר זר מעל גופה - קטו א מכה שיש עליה דם יבש, סדקים בעור הידים - קטו א פצע שעלה עליו גלד - קטו א מכות סגורות - קטו א קילופי עור ועור קשה - קטז א קשקשים - קטז א צבע, דיו וכדומה - קיז א מרגשת משהו בעינים - קיז א צפרניים - קיז א שיניים - קיח א שן מתנדנד - קיח א סתימות שבשיניים - קיט א תפרים - קכ

דינים בין החפיפה לטבילה, וכשטובלת בליל שבת ..... קכא

הזהירות בין החפיפה לטבילה - קכא א אכילה ושתיה בין החפיפה לטבילה - קכא א כנ"ל בימות הקיץ שמקדימים לקבל שבת - קכא א חל ליל טבילה במוצאי שבת או יו"ט - קכב א כנ"ל להשים אחר החפיפה תמרוקי הנשים - קכב א כשאינה יכולה לחפוף בערב השבת או החג - קכג א חל ליל טבילה בשבת שאחר יו"ט או להיפך - קכג א חל ליל טבילה בשבת שאחר שני ימים טובים - קכד א חפיפה כשטובלת במוצאי ת"ב - קכד א חפיפה כשטובלת במוצאי תענית - קכה

פרק ט א דיני הטבילה ..... קכו

טבילה בזמנה מצוה ..... קכו

איסור דחיית הטבילה - קכו א חל ליל טבילה בעונת הוסת או בימי אבילות - קכז א באופן שאינם יכולים לשמש מחמת חולי - קכז א אשה שאין בעלה בעיר - קכז

הסתרת טבילתה ..... קכח

חובת הסתרת טבילתה - קכח א לשנות מהאמת כדי להסתיר הטבילה - קכט א דחיית הטבילה מחשש פרסום - קכט

טבילה בליל שבת ובמו"ש ..... קכט

טבילה ביום ..... קל

איסור הטבילה ביום - קל א אם צריכים להמתין על לילה דר"ת - קל א טבילה ביום ח' - קלא

דיני הטבילה בקצרה ..... קלב

אם יש הידור לחזור ולהתקלח במקוה - קלב א בדיקת צרכיה - קלב א עיון ע"י הבלנית - קלב א עמידה במקוה - קלב א אופן העמידה בשעת הטבילה - קלב א כוונה - קלג א הברכה ומספר הטבילות - קלג א אמירת כשר ע"י אשה המפקחת - קלד א לא לפגוש דבר טמא - קלד א אדם שפגע באשה שטבלה - קלד

מצאה דבר החוצץ אחר הטבילה..... קלה

☞ האופן שבדאי אין צריכה לחזור ולטבול - קלה ☞ מצאה על הידים קצוות עור - קלה ☞ ליזהר שלא להיגרר לספיקות מיותרות בדיני חציצה - קלה

רחיצה אחר הטבילה..... קלו

☞ האיסור - קלו ☞ דוקא ברחיצת כל הגוף - קלו ☞ משך זמן האיסור - קלו ☞ להתרחץ אחר הטבילה מחמת שהכלור מזיק לה - קלו

אמירת טבלתי..... קלח

☞ אמירת טבלתי ואם סגי ברמז - קלח ☞ הערה בענין צניעות - קלט

רחיצה אחר תשמיש..... קלט**פרק י ☞ כללי דיני וסתות..... קמא**

☞ סוגי הוסתות - קמא ☞ ראייה הנמשכת לכמה ימים - קמא ☞ ראתה כתם ואח"כ ראתה ראייה בשפע - קמב ☞ ראתה ע"י בדיקה ואם אח"כ בא הוסת - קמג ☞ קמה בבוקר ומצאה דם - קמד ☞ שכחה מתי זמן וסתה - קמד ☞ לבדוק זמני הוסתות שלפני הנישואין - קמה ☞ זהירות להקפיד לרשום בלוח זמני הוסתות - קמה ☞ יום ולילה לענין וסתות - קמה

פסק הדם וחזרה וראתה..... קמה

☞ ראתה דם באמצע הז' נקיים אם חוששת לוסת - קמה ☞ באופן שהראיה באמצע הז' נקיים נעשה קבוע - קמו

פרק יא ☞ סוגי הוסתות ודיניהם..... קמז**וסת הפלגה..... קמז**

☞ יסוד הדין ואופן חישוב ימי ההפלגה - קמז ☞ הפלגת ימים ולא הפלגת עונות - קמח ☞ חישוב ימי ההפלגה מיום הראיה בפועל - קמח ☞ עקירת וסת הפלגה - קמט ☞ בדין הפלגה קצרה אי עוקר הפלגה ארוכה - קמט ☞ למחמירים אם חוששת לארוכה לעונה שראתה באחרונה או לעונה שראתה בארוכה - קנ ☞ כמה קולות למחמירים בדין הנ"ל - קנ

וסת החודש..... קנא

☞ יסוד דין וסת החודש - קנא ☞ תאריך הלועזי - קנא ☞ ראתה ביום ל לחודש וחודש הבא הוא חודש חסר - קנא ☞ חשש קביעות וסת בראשי חדשים - קנב

הקדימה לראות כמה ימים לפני יום החודש והמשיכה ראייתה עד יום החודש - קנב ה המשיכה ראייתה ליום שכבר ראתה בו ב' פעמים - קנד

עונה בינונית..... קנד

יסוד דין עונה בינונית - קנד יום ל' ול"א - קנד עצה פשוטה איך לחשב חשבונות הוסתות - קנה אין חוששין רק מיום שהיתה ראייה בפועל - קנה עונה בינונית כ"ד שעות - קנה אשה שיש לה וסת דתרוה"ד ליותר מל' יום אי צריכה לחוש לעו"ב - קנו מעוברת ומינקת - קנז

וסת הדילוג..... קנז

יסודי דיני וסת הדילוג בקיצור נמרץ - קנז

וסת השבוע..... קנח

ראתה ג' פעמים באותו יום בשבוע - קנח

וסת הגוף..... קנט

אשה שיש לה מיחושים כמה שעות קודם ביאת הוסת - קנט אשה שיש לה מיחושים יום או יומיים קודם ביאת הוסת - קנט

וסת האונס או הקפיצות..... קס

ראתה אחר מאמץ גופני חריג, או אחר נסיעה במטוס - קס

וסת לאכילת דברים חריפים..... קסא

פרק יב דיני יום הוסת..... קסב

פרישה מתשמיש..... קסב

חיוב פרישה ביום הוסת - קסב עונת או"ז - קסב עברו ושמשו בעונת הוסת - קסג נזכרו באמצע התשמיש שהוא עונת הוסת - קסג ליל טבילה בעונת הוסת ובעונת או"ז - קסג

הרחקות ביום הוסת..... קסד

חו"נ בעונת הוסת - קסד דיני הרחקות ביום הוסת - קסד

דיני בדיקות ביום הוסת..... קסד

בדיקת חורין וסדקין - קסד מספר הבדיקות בעונת הפלגה ויום החודש - קסד בדיקה בעונת או"ז - קסה מספר הבדיקות בעונה בינונית - קסה עבר הוסת ולא בדקה - קסו

רחיצה ביום הוסת ..... קסו

☪ רחיצה ביום הוסת לכתחלה ובמקום הצורך - קסו ☪ שיטה-שווימע"ן - קסו
 ☪ מקלחת - קסו ☪ רחיצה ביום וסת הפלגה - קסז ☪ נוסעת ביום הוסת ממקום
 למקום באופן שמתקצר היום - קסז ☪ חיוב שאלה לאחר יום הוסת - קסז

פרק יג ☪ דיני יוצא לדרך ..... קסח

☪ חיוב עונה - קסח ☪ זמן חיוב העונה - קסח ☪ שיעור יוצא לדרך - קסח ☪ יוצא
 לדרך בזמני פרישות - קסח ☪ בא מן הדרך - קסט ☪ אשה יוצאת לדרך או חוזרת
 מן הדרך - קסט ☪ היוצא לדבר מצוה - קסט ☪ בא מן המצוה - קע ☪ כשיוצאים
 יחד לדרך - קע ☪ יציאת הבעל בעונה שלפני הטבילה - קע ☪ יציאת האשה בעונה
 שלפני הטבילה - קעא

פרק יד ☪ דיני בדיקות לפני ואחרי תשמיש ..... קעב

☪ הקדמה - קעב ☪ סיכום הדברים להלכה - קעג ☪ אופן הבדיקות - קעד ☪ אופן
 קביעת וסת דתרוה"ד - קעה

פרטי דינים בענין הבדיקות ..... קעה

☪ שיעור קודם תשמיש - קעה ☪ שיעור אחר תשמיש - קעה ☪ לעשות בדיקות
 אלו בשכיבה - קעו ☪ בדיקת ג"פ הראשונים אם צריך להיות דוקא בימים
 המסופקים - קעו ☪ בדיקות אלו אין צריכים להיות רצופים - קעו ☪ בדיקות הנ"ל
 אם מהני אם עשאו בימי עיבור והנקה - קעז ☪ בדקה רק אחר תשמיש - קעז
 ☪ התוודע לו חיוב בדיקות אלו רק אחרי כשנה - קעז

דיני ימים הנבוכים ..... קעז

☪ הצעת השיטות בדיני ימים הנבוכים - קעז ☪ להלכה למעשה - קעח ☪ עונת
 או"ז בימים הנבוכים - קעט ☪ יש לה יום אחד שאינה רואה בתוך הקבוצת ימים
 שהיא רואה - קעט

ראתה דם אחר תשמיש ..... קעט

☪ ראתה מיד אחר תשמיש - קעט ☪ חשש וסתות ברואה מחמת תשמיש - קפ
 ☪ ראתה דם בליל תשמיש מופלג מהתשמיש - קפ ☪ ראתה ג"פ מופלג
 מהתשמיש לשמש ב' תשמישין בלילה אחת - קפא ☪ ראתה דם אחר תשמיש
 בליל טבילה - קפא

פרק טו ☞ דיני ומנהגי מעוברת ויולדת ..... קפה

דיני מעוברת ..... קפה

☞ הקדמה בענין מעוברת בג' חדשים הראשונים - קפה ☞ למעשה - קפו ☞ חשבון אלו ג' חדשים - קפו ☞ בדיקות קודם תשמיש בג' חדשים הראשונים - קפו ☞ מעוברת שראתה דם - קפז ☞ הפס"ט ובדיקות למעוברת שראתה דם - קפח ☞ חפיפה וטבילה למעוברת - קפח ☞ פרישה ביום הצ' לעיבורה - קפח

ענינים ומנהגים למעוברת ..... קפט

☞ אם להסתיר הדבר - קפט ☞ אם כדאי לשאול מה הוא העיבור - קפט ☞ תפילה וצדקה בימי העיבור - קצ ☞ זהירות מצפרנים - קצא ☞ הפרשת חלה - קצא ☞ מלוה מלכה - קצא ☞ זהירות ממאכלים שיש בהם נדנוד איסור - קצא ☞ הליכה לגן החיות, לוויה, בית החיים - קצא ☞ עוד דברים שצריכה ליזהר בימי עיבורה - קצג ☞ קוואט"ר ושושבין - קצד ☞ כפרות למעוברת לפני יום הכיפור - קצד ☞ מחצית השקל למעוברת - קצד ☞ מצות עונה - קצד ☞ מנהג הוצאה והכנסה - קצה ☞ טבילה במקוה בחודש התשיעי - קצה

דינים ומנהגים לפני הלידה ..... קצו

☞ ממתי המעוברת טמאה - קצו ☞ פסקו הצירים - קצו ☞ ירידת מים - קצו ☞ פקק הרחם שיוצא לפני הלידה - קצו ☞ סווי"פ - קצח ☞ זירוז לידה - קצח ☞ איחור הלידה הוא דבר מצוי - קצט ☞ סגולות להקל חבלי הלידה - ר ☞ זריקת אפידור"ל - ר ☞ אשת כהן - רא

דיני הלידה ..... רא

☞ שהיית הבעל מחוץ לחדר הלידה ולהתפלל - רא ☞ ברכת הטוב והמטיב בלידת זכר - רב ☞ ברכת שהחינו בלידת נקיבה - רב

דינים ומנהגים אחר הלידה ..... רב

☞ חיוב שמירה - רב ☞ גיל השומר - רג ☞ עד אימתי צריכה שמירה, ואם מהני מנין - רג ☞ חיוב עליה לתורה ויציאה ראשונה לביהמ"ד - רד ☞ עליה לתורה בימות החול או בשבת - רה ☞ הליכה לביהמ"ד שלא ביום קריאה - רה ☞ הליכה לצורך קודם שמיעת דבר שבקדושה - רה

פרק טז ☞ הלכות שבת הנוגע ליולדת ..... רז

ההכנות בחודש התשיעי ..... רז

☞ לעשות ההכנות האפשריות קודם שבת - רז ☞ הוספה בתוך התיק דברים שאין צריך לה בשבת - רז ☞ הוספת חפצים מוקצים, כגון טלפון וכדומה - רז ☞ תפלה שלא תלד בשבת - רז ☞ שאין לבעל לקחת עמו פלאפון בכיסו בשבת - רח ☞ התחילו כבר קצת צירי לידה בערב שבת - רח

הנסיעה לבית חולים בשבת והמסתעף ..... רח

☪ ממתי מותרת ליסע לבית חולים - רח ☪ הנסיעה לבית חולים - רט ☪ לכתחלה יש לעשות הכל ע"י שינוי - כל הפרטים בזה - רט ☪ לכתחילה יפתח הגוי את דלתות המכונית - רי

ההגעה לבית החולים והמסתעף ..... רי

☪ שהגוי יכניס התיק לתוך הבית חולים - רי ☪ דלתות אוטומאטיות - רי ☪ נסיעה במעלית - ריא ☪ מסירת הפרטים לצוות הבי"ח - ריא ☪ אמירה לגוי לצלצל להורים לאחר הלידה - ריא ☪ חזרת הבעל לביתו עם נהג נכרי - ריא ☪ מעוברת ששלחה לביתה בשבת - ריג ☪ זהירות מהוצאה בנוגע לסרט זיהוי שנותנים על היד [איי די בענ"ד] - ריג

הדלקת נרות שבת ..... ריג

☪ הדלקת נרות שבת קודם זמן הדלקה - ריג ☪ כשנמצאת בבית החולים - ריד ☪ דיני הדלקת נרות להבעל - רטז

דיני קידוש בשבת ויו"ט ..... ריז

☪ קידוש להיולדת לכתחלה ובדיעבד - ריז ☪ לא עשתה קידוש בלילה - ריח ☪ סעודת שבת ויו"ט - ריח

חילול שבת אחר הלידה ..... ריח

☪ חילול שבת ליולדת בג' ימים אחר הלידה - ריח ☪ אם מותר לבעלה לאכול מהמאכלים שהוחמו עבורה בשבת - ריט

כמה שאלות מצויות ..... רכ

☪ רחיצה במקלחת - רכ ☪ ביהכ"ס המפעיל האור בכניסתה - רכ ☪ לחיצה על כפתור כדי לקרוא לאחות - רכ ☪ הגבהת והנמכת מטה עלעקטריק - רכ ☪ חילול שבת משלשה ימים עד ז' ימים - רכא ☪ ניתוח קיסרי - רכא ☪ מפלת - רכא

פרק יז ☪ דיני מפלת ..... רכב

☪ טומאת לידה למפלת - רכב ☪ הפילה כמה חתיכות ממתי מונה י"ד יום - רכב ☪ מפלת בתוך מ' יום - רכב ☪ טוב להמתין קצת מלטבול - רכג ☪ חששות וסתות לענין מפלת - רכג ☪ עליה לתורה - רכג ☪ שאסור לכהן לטמאות לנפל אפילו הוא בנו - רכג ☪ דברי חיזוק ועידוד - רכד

פרק יח א דיני ומנהגי מינקת ..... רכה

א התחלת ההנקה - רכה א מעלת ההנקה, ואם נתעברה באמצע - רכה א זהירות במאכלים - רכה א כעס ופחד - רכו א הנקה אחר תשמיש, ואחר יציאה מביהכ"ס - רכו א אמירת דברים שבקדושה בשעת הנקה - רכו

הלכות שבת הנוגעות למינקת ..... רכז

א לקלח קצת חלב לתוך פי התינוק - רכו א השימוש במשאבה בשבת - רכו א דלקת במקום ההנקה - רכח

פרק יט א דיני טהרת האשה לאחר הלידה ..... רכט

א שינון הלכות נדה - רכט א חששות וסתות בראיות שלאחר הלידה - רכט א זמן הטבילה אחר הלידה - רכט א באופן שקשה לה לעשות כל הבדיקות - רל א עצות לכתמים הנמשכים זמן רב אחר הלידה - רל

בדיקות למינקת ודין מינקת שראתה דם ..... רל

א דין וסתות למינקת בזמנינו - רל א דין בדיקות למינקת - רלא א ימים הנבוכים במינקת - רלב א תליית כתמים בטחורים - רלב א ניתוח קיסרי - רלב

פרק כ א דיני טבילת עזרא ..... רלה

חיוב הטבילה, אמירת דברי קדושה ולימוד התורה לפניה ..... רלה

א מקורה, מעלתה וסגולתה - רלה א אמירת דברי קדושה ולימוד התורה לפניה - רלה א שלא לעבור זמן קר"ש מחמת זה - רלו א תפילה בזמנה ובציבור - רלו א ברכת אשר יצר - רלז א ברכת הנהנין - רלז א להתעטף בטליתו בשב"ק בבוקר קודם הטבילה - רלז

דיני הטבילה ..... רלח

א הטלת מ"ר קודם הטבילה - רלח א חציצה - רלח

דיני מקוואות לענין זה ..... רלח

א טבילה במים שאובים - רלח א טבילה בזוחלין וכשהפילטע"ר פועלת - רלט

תשעה קבין ונטילת ידים ..... רלט

א שפיכת תשעה קבין - רלט א ע"י מקלחת - רלט א אופן העמידה תחת המקלחת - רמ א מקלחת בשבת - רמ א נטילת ידים במקום טבילה - רמ א קיום העונה כשלא יוכל ליטהר - רמ

סוגי וספק קרי אי חייב בטבילה.....רמא

☞ ראה קרי לאונסו - רמא ☞ בעל ולא הוציא זרע - רמא ☞ קישוי בלילה בלא הוצאת זרע - רמא ☞ ספק קרי - רמב ☞ טיפות קרי שיצאו בלא קישוי ובלי תאוה - רמב

פרק כא ☞ הליכה לרופאים.....רמג

☞ פניה לרופאים לצורך זש"ק - רמג

עשרת הדברות בענין הנהגת צניעות שבהליכת נשים לרופאים.....רמד

☞ מתוך שו"ת שבט הלוי (חלק ד סימן קסז) בתוספת הערות - רמד

פרק כב ☞ מניעת הריון.....רמו

☞ חומר האיסור - רמו ☞ שיש לבטוח בה' - רמז ☞ לא להתפתות שיהיו עי"ז בריאות וחזקות יותר - רמח ☞ לא להתפתות שעושים כן לטובת ילדיהם - רמח ☞ לדעת שכל מנת הסבל והעונג נגזר מן השמים ואי אפשר להשתמט מזה - רמט ☞ נקודות למחשבה - רמט ☞ במקום הצורך - רג ☞ דיני וסתות לאשה הלוקחת כדורים - רנא ☞ זמן פרישה כשמפסקת לקחת הכדורים - רנא ☞ חשש וסת בראיה שאחר לקיחת כדורים - רנב ☞ בדיקה וטבילה לאשה שיש לה נובה רינג [Nuva-ring] באו"מ למניעת הריון - רנב ☞ איסור הפלת עובר - רנג

פרק א אופנים שהאשה נטמאת

יסודי דיני נדה 🕯

אשה שראתה דם

א. כל אשה שיצא דם ממקורה, אפילו כל שהוא, בין דם לח בין דם יבש, הרי היא טמאה בטומאת נדה, וצריכה לפרוש מבעלה בכל דיני ההרחקות עד שתטהר, ואפילו בשעה שהיא מסולקת דמים כגון בהריון או בזמן הנקה^א.

האופן שנטמאת מן התורה

ב. מה"ת אין האשה נטמאת אלא אם כן הרגישה ביציאת הדם, אבל אם לא הרגישה אינה טמאה אלא מדרבנן, ונפק"מ לענין כתמים או שראתה מראה ונאבדה, ויתבארו בהמשך הדברים בעז"ה. אמנם אף אם לא הרגישה, אם יצאה דם בשפע כדרך ראייה, הרי היא טמאה נדה מן התורה^ב.

קינוח אחר מי רגליים

ג. אשה שקינחה עצמה אחר מי רגליים ומצאה דם על הקינוח, זהו אחת השאלות הקשות ביותר בהל' נדה, כי רבו בו הדיעות, וגם המורי הוראה מחולקים בזה, וראה בהערה מה שהתבאר השיטות וההכרעה הנלענ"ד למעשה^ג, [אך יש לציין מה שלמדתי מהנסיון שהרבה פעמים הוא סימן להגעת

ציונים והערות 🕯

א. שו"ע (סי' קפג ס"א).

הדין שאשה הרואה בלא הרגשה אינה טמאה מה"ת הוא מפני שראתה שלא כדרך ראייתה, שדרך נשים לראות בהרגשה, א"כ בזה"ז שאין הנשים בקיאות להבחין בהרגשה, א"כ כיום כך הוא דרך ראייתה, וכ"כ הגריש"א (קובץ תשובות ח"א סי' פד) והביא כן מדברי הצפנת פענח במה שמבואר במשנה וברמב"ם דקטנה בת יום אחד שראתה מטמאה בנדה, וראה עוד במגד חדש (סי' קפג).

ג. הנה בדין קינוח אחר הטלת מי רגלים יש בזה כמה נידונים, ואפרטם בקצרה. א' אם גזרו חז"ל בראי' בלא

ב. ראה בשו"ת שב יעקב (רבו של הסד"ט, סי' מ) שכתב ששאל את הנשים ואמרו לו שאינן מרגישות, ולכן כתב שאין היום טומאת נדה מה"ת. אולם כל האחרונים חלקו עליו, ומצינו בדבריהם כמה דרכים בזה, בערוה"ש (קפג, סא-סב) כתב שבאמת מרגישות אלא שטועות ע"ש באריכות, וכ"כ בשו"ת תשורת ש"י (מהדו"ת סי' קא) והובא בשו"ת שבה"ל (ח"י סי' קמב), וכ"כ באג"מ (ח"ד סי' יז אות יב), ובפרדס רימונים (סוף פתחי נדה) כותב שכיון שיסוד

באופן שידעת בודאי שמקורו של הדם הוא מגופה, והטעם משום שדוקא לענין פחות מכגריס שהקולא הוא שתולים לומר שאינו מגופה, ולפיכך אם הוא ודאי מגופה אין להקל, אבל לענין בגד צבעוני או שאינו מקבל טומאה, שטעם הקולא אינו אלא משום שלא גזרו חכמים חומרת הכתמים בכה"ג, א"כ אפילו אם ידעין בודאי שהוא מגופה יש להקל.

ולפי"ז אם קינחה עצמה באו"מ [שלא בעומק, דבדיקה בעומק יש לחוש להרגשה והוי ספיקא דאורייתא] בבגד צבעוני או בדבר שאינו מקבל טומאה, כיון שלא הרגישה הרי היא טהורה, וכן מבואר בשו"ע"ר (סי' קפג סוף סק"ג) בפרי דעה (פתיחה שער ג) שו"ת זית רענן (ח"א י"ד הל' יב סי' א') מנחת פתים (סי' קצ סלי"ו) דרכ"ת (קפג סקנ"ז) בשם הגאון מסוואליווע, שו"ת מהרי"ץ (ח"א סי' עה), ששה"ל (קצ סק"א, וע"ש גם בעמ' קסט אות ג) שפע טהרה בשם הגאון הדברי יציב זצ"ל ועוד. ומאידך בתשו' חשב האפוד (ח"א סי' עה) יצא לחדש דעתם הוא דוקא אם מוצאים הכתם על הבגד אבל באופן שהיא העבירה הכתם מעל גופה ושם היא טמאה, איך נאמר שעל ידי שתקנה הכתם מגופה בדבר שאמק"ט תהא טהורה, וכן האריך בזה בתשו' קנה בשם (ח"א סי' עז-עח), ובהגהות מהרי"ל (על שו"ע"ר סק"ג) כתב שהרב חזר בו במהדור"ב, ולמסקנתו אין להקל בקינוח את הקולות שנאמרו בדין כתמים. וראה בס' מסורת משה (ח"ב י"ד אות כד) שבעל האג"מ צידד דדין קינוח הוא ככתם שעל גופה, ובספר מגד חדש (עמ' רצ) כותב שכן קיבל מהגר"ש אלישיב זצ"ל. וראה בשו"ת מגדלות מרקחים (סי' לו ולח) ובשו"ת ויען יוסף (ח"ד סי' קל ואילך) מה שהתווכחו בזה הגאון מפאפא עם דודו הגאון מצעהלים, שדעת הגאון מצעהלים להקל ודעת הגאון מפאפא להחמיר. ויש לציין למש"כ הג"ר אלחנן היילפרין זצ"ל בהסכמתו לספר רועה בשושנים על הסוג"ב, וז"ל "ע"ד קנוח מבחוץ הראיתי להגאב"ד הגאון רח"ה פדווא מלונדון זצ"ל התשו' במהר"ש ח"ז סימן ח שמוכח ברור שדעתו לדון בו דין כתם, וכן שמעתי מהדיין המובהק מקאפוש נויארק זצ"ל ששמע כן ממו"ז הגזצ"ל בברור, הגר"ה פדווא זצ"ל אף שקבלה בידו מהגאון מטעפליק זצ"ל ירושלים, לדון בו דין בדיקה אעפ"כ אמר שיצטרף הוראת מו"ר הגזצ"ל לסמוך להקל". ועי' גם שו"ת ברכת שמים (י"ד סי' נא) שהיקל בזה בתוקף, והוסיף שישוד גדול להתיר הוא מחמת שכן פסק הגאון מסוואליווע הנ"ל, והוא ה' ממורי הוראה המפורסמים בדור שלפנינו.

ואמנם אף אם נחמיר בזה, מ"מ אם קינחה גם בסביבות או"מ כרגיל, א"כ אף שאין בזה קולת בגד צבוע וקולת דבר שאמק"ט, מ"מ יש לנו קולת תליה במאכולת, ולכן כל שהכתם הוא פחות מכגריס, יש להקל בו וכמו שנתבאר לעיל מהאג"מ והגר"ש"א, ועי' גם שו"ת ויען יוסף (שם) שאף שדעתו להחמיר בקינוח, מ"מ כתב שם שאם קינחה עצמה גם סביבות או"מ יש להקל, וכן מורה

הרגשה בפחות מכגריס, ב. אי קינוח חשיב ככתם או לא, והנפק"מ בקינחה בדבר שאמק"ט או בבגד צבוע, ג' אם יש חילוק בין אם קינחה רק באו"מ או אם קינחה גם סביבותיה, ד' אם יש יותר מקום להחמיר משום דהקינחה הוא אחר הטלת מי רגליים מחשש דילמא ארגשה וסברה הרגשת מי רגליים הוא.

א] והנה בנידון הראשון אם חז"ל אסרו גם בראי בלא הרגשה כשהיא פחות מכגריס, דעת התוה"ש (סי' קפג סק"א) ותשו' מעיל צדקה (סי' כ) להקל, אולם מדברי הש"ך (קפג סק"ב) יוצא דאף פחות מכגריס טמאה מדרבנן, וכן דעת רוב האחרונים, דבאופן שבא בודאי מגופה לא חילקו חכמים בין גריס לפחות מכגריס ורק בכתמים שאינו ודאי שהדם בא מגופה טיהרו בפחות מכגריס (פלתי סק"א, סד"ט סי' קצ סקס"א, גר"א קפ"ג סק"ג, שו"ע"ר קפ"ג סק"ג, מחה"ש קפ"ג, תפארת צבי סק"א, וראה ששה"ל עמ' ט' שכן הסכמת כל האחרונים, וכן נקטו כל אחרוני זמנינו, אג"מ ח"ד סי' יז אות טז, לבושי עוז קפג סק"ה בשם חמיו הגרי"ש"א, מנח"י ו' פג, קנ"ב קפג ועוד). ומ"מ כתבו במנח"י (שם) ובמשמח"ט (פ"א הע' ז) בשם הגרי"ש"א דאם יש ספק בעיקר המראה, יש להקל בצירוף שי' התוה"ש והמע"צ.

ולפי"ז אשה שקינחה עצמה [בדבר המקב"ט] אפי' אם קינחה עצמה רק מבחוץ ומצאה עליה כתם פחות מכגריס, טמאה מדרבנן, ואין בזה קולת כתמים, כיון שידעין בודאי שבא מגופה, וכ"כ בששה"ל (סי' קצ סק"ב, וע"ש סק"א). ואמנם כל זה אם קינחה עצמה באו"מ בלבד, דאו"מ בדוק היא אצל מאכולת כמבואר בגמ' (נדה יד.), אבל אם קינחה עצמה גם סביבות או"מ, כתבו באג"מ (שם) ולבושי עוז (שם) בשם חמיו הגרי"ש"א דבכה"ג טהורה דאין זה ודאי שבא הדם מגופה ודינה ככתם הנמצא על גופה דאינה טמאה אלא אם יש כגריס. וראה שם באג"מ שהאריך בזה ומסיק דלכן לדינא רק בבדיקה לשם כוונת בדיקה יש להחמיר, אבל בקינחה עצמה רק לשם קינוח בעלמא בלא כוונה, לדינא יש לנו לתלות שקינחה גם סביבות או"מ וצריכה שיעור כגריס ועוד.

והגם דדעת הסד"ט סי' קצ (סקנ"ז וס"ק סז) דאו"מ בדוק אצל מאכולת אין זה דוקא בעומק אלא ה"ה מבחוץ דהיינו מהשפתים החיצונות ולחוץ, הוא בדוק ממאכולת. מ"מ להלכה לא נקטי' כוותי' וכמש"כ בפרדס רימונים (מ"ז סק"כ) ותשו' בית שלמה (ח"ב סי' טז), ועי' גם שו"ת מגדלות מרקחים (סי' לו ד"ה ומה שכתבת), ובפרט לפי מה שמצדד בן הסד"ט (שם סקס"ז ד"ה וזה אשר) דיש לחלק דבזמן הש"ס היו רגילין להעביר השערות שבאותו מקום משא"כ בזמנינו, ובלא"ה בדר"כ כשמקנחים אחר מיר"ג הוא נמי קינוח מבחוץ לגמרי שגם להסד"ט תולין להקל, וכדהעיר בשיעורי טהרה (עמ' צח).

ב] כל מה שנתבאר מדברי האחרונים שמחמירין בכתם שבא ודאי מגופה, הוא דוקא לענין פחות מכגריס, אבל לענין שאר קולות שיש בכתמים, כתבו הפלתי והשו"ע"ר (שם) והחזו"ד (סי' קצ סק"ח) דמקילין אפילו

הוסת]. עכ"פ בהיות שהיא מהשאלות המורכבות הזהירו כל הפוסקים לנשים שלא יסתכלו על קינוחים, ומ"מ טבע הנשים הוא להסתכל, ולכן יש לזרז תמיד עד שישתנה טבעו, וכל שכן שיש להזהירן שלא יעשו בדיקה אחר שראו איזה מראה על העד, ואפילו לא לעשות קינוח לשם בדיקה דבכה"ג נצטרך להחמיר. וכן יש להמנע מלקנח בנייר אדום, דבזה כל לחות או הפרשה יכולה להראות כדם.

מצאה דם בתוך מי רגליה

ד. אשה שמצאה דם בתוך מי רגליה או בתוך הספל, יש בזה כמה חילוקי דינים, וצריך שאלת חכם^ז.

ציונים והערות

סק"מ), וכן הוכיח בשו"ת נהרי אפרסמון (יו"ד סי' קנח) מדברי הלח"ש. ולהלכה למעשה, בששה"ל (עמ' קע) כותב דקשה להקל, אבל בשו"ת חשב האפוד (ח"ב סי' עו) כתב שכיון שהסד"ט לאחר שנסתפק פשט ספיקו לקולא, ודאי שכן יש להורות, וכן הביא בלבושי עוז (סי' קפג סק"ו) בשם חמיו הגריש"א זצ"ל, שאפשר להקל בכל כתם הנמצא לאחר הטלת מיר"ג שדינו ככתם, וביותר בזה"ז שאין הנשים מרגישות כלל, שאין צריך לחשוש שבעת הטלת מיר"ג שינתה טבעה והרגישה. ועי' שו"ת מגדלות מרקחים (סי' לח) שדעתו שאף החו"ד לא החמיר בכה"ג שהוא פחות מכגריס ע"ש. ויש להוסיף שאף להמחמירים בזה הוא דוקא בעמדה תיכף לאחר קילוח המיר"ג, אבל הרי בדרך כלל שוהים אחר קילוח מיר"ג עד שיוצאין טיפין טיפין, וא"כ כבר נתארך השיעור ואף להח"ד אין להחמיר בזה, שו"ר כן באג"מ (יו"ד ח"ד סי' יז אות יג).

ד] ומכל זה נראה לי להלכה למעשה, שאף שיש להחמיר ביותר מכגריס אפילו אם הקינוח היתה בנייר צבוע ואינו מקב"ט, מ"מ אם הוא פחות מכגריס וקניחה עצמה גם סביבות או"מ כרגיל שמקנחין כן לאחר הטלת מיר"ג, ולא נכנסה לתוך או"מ כלל, דיש להקל בו ככתם בעלמא, ורק בעל נפש הרוצה להחמיר בזה יש לו מקום להחמיר בזה. והאופן היחיד שנצטרך להחמיר הוא באופן שלאחר שקניחה עצמה אחר הטלת מיר"ג, קניחה עצמה באו"מ בלבד ולא בסביבותיה, דבכה"ג אין לנו קולת פחות מכגריס, ויש להחמיר בזה, ולכן יש להזהירן שלא לעשות כן, שלא לקלקל עצמן בחינם.

ד. דיש בזה הרבה פרטים התלויים במציאות הענין, הן במקום מציאת הכתם והן בשיעורו, וכמבואר דיניהם בשו"ע סי' קצא ונו"כ שם, ופעמים רבות ראיית הדם במי רגלים נובעת מדלקת בשבילי השתן, וע"ש בששה"ל.

ובא בעל פותח שער לאחר שראה דברי הויען יוסף (שמעתי מחתנו). ועי' גם שולחן שלמה (נדה, פ"ג ס"ג).

ויש להוסיף דאף שבשו"ע (סי' קצ ס"ו) הובא דעת הרמב"ם דבכתם שעל גופה אף בפחות מכשיעור גריס טמאה, וא"כ לדעת המחמירין שדינה ככתם שעל גופה א"כ נצטרך להחמיר בכל אופן, מ"מ להלכה לא נקטי כדעת הרמב"ם אלא כדיעה הראשונה בשו"ע שם דכתם שעל גופה דינה ככתם בעלמא ששיעורו בכגריס, וכמ"ש"כ בב"ח (כפי שהובא בש"ך סק"י, אמנם ראה בתפארת למשה ובפרד"ר), תוה"ש (סק"ט), סד"ט (סק"ב), חכמ"א (ס"ז) ופ"ת (סק"ג), ולענ"ד יש להוסיף דבפרט במקום שערות כיון דשכיח כינים, ורק בע"נ יחמיר לחוש לדעה השניה בשו"ע, וכ"כ בלבושי עוז (סי' קצ ס"ו סק"א) ובשיעורי טהרה (עמ' צו) דלמעשה ההוראה להקל בזה, ולכל היותר בעל נפש יחמיר, ובפרט אם הוא פחות מכגריס שבזמנינו דקיל טפי.

ג] ומה שנשאר לנו לדון בזה, הוא אם יש להחמיר טפי מחמת שהקינוח היה לאחר הטלת מי רגליים, דהנה החו"ד (קפג ח' סק"ב, סי' קצ סק"א) כתב שיש להחמיר בקינוח לאחר הטלת מי רגלים מפני שיש להסתפק דילמא ארגשה אלא שטעתה והיתה סבורה שהיא הרגשת מיר"ג, ולדעתו אם קניחה עצמה תיכף אחר הטלת מי רגליים ומצאה אפי' כל שהוא דם הרי היא טמאה, דיש בזה חשש דאורייתא, ושיעור תיכף צידדו האחרונים דהוא לערך 15 רגעים (ראה אוצרות הטהרה עמ' מח). ומאידך בסד"ט (עי' בדבריו בסי' קפז סק"ג, סי' קצ סק"ו וסוף ס"ק צג) אף שמתחילה החמיר בזה, מ"מ אח"כ חזר בו ופסק להקל, וכן פסק בפרדס רימונים (פתיחה דף יח). ובפרי דעה (פתיחה שער החמישי ד"ה ולכן נראה) ובחזו"א (סי' צ' סק"א) שלמסקנת הגמ' מוכח שאין חשש הרגשה אחר הטלת מיר"ג, כיון שאין דרך הדם לבוא עם מיר"ג, וכ"ה בלבנון נטע (סי' קצ אות יד) במלבושי טהרה (סק"ב ובקיצורו

ולענין אשה שיש לה רק שערות קצרות, כגון שגילחה שערות ראשה זמן קצר לפני ראיית וסתה, ראה הערה י.

גילוח בימים האסורים בתגלחת

ג. מותרת לגלח בכל יום, גם בימי הספירה ובתשעת הימים, ובחזה"מ, ובר"ח, אך נכון יותר לגלח בליל ר"ח. וראה עוד בסמוך סעי' ה - ז.

גילוח ג' ימים לפני הטבילה

ד. המנהג הוא לגזוז השערות ג' ימים לפני הטבילה, כדי שלא ישארו שערות קטנות שנגזזו בגילוח בעת טבילתה"א, ובדיעבד אם שכחה לגזוזם, תגזזם גם תוך ג' ימים, ואפילו ביום הטבילה, ותדיח היטב את הראש עם שמפו וכדומה"ב.

אופנים שיש לגלח קודם ג' ימים או אחריו

ה. אם ר"ח הוא בדיוק ג' ימים לפני הטבילה, לא תגלח עצמה בר"ח אלא בער"ח או ביום שלאחר ר"ח"ג, ואפילו אם תצטרך בשביל זה לגלח ביום הטבילה"ד.

ציונים והערות

ט. עי' בתהל"ד (סי' רס) שמצדד להקל לגלח בר"ח אף שהוא סכנה דשומר מצוה לא ידע דבר רע, וכן נקטו ששה"ל ואגורה באהלך ועוד.

י. עפ"י אשל אברהם (מהדו"ת סי' תיח) ובספרו מילי דחסידותא (אות נז) שבילילה קיל.

יא. אמרות טהורות להגה"ק מבוטשאטש, שו"ת אבני צדק (סי' קז), שו"ת לבושי מרדכי (ח"ד סי' רד), ושאר אחרונים.

יב. עי' פסקי בא"מ באריכות, שו"ת חשב האפוד (ח"ב סי' קלט), קנין טהרה (פ"ד סי' ב' אות י) בשם בעל שבה"ל. ובאגורה באהלך שתעטוף את עצמה בשעת הגזיזה שהשערות לא יפלו על בשרה.

יג. כנלענ"ד, ועי' עצי לבונה (סוסי' קצט) ושו"ת בית שער (י"ד רעז), וע"ע אוצה"ט (עמ' תה) שלא כתב כן, ולענ"ד נראה כמו שכתבתי כיון שבעיקר ההיתר להסתפר בר"ח הסתפק התהל"ד, שו"ר דברי השבט הקהתי שהבאתי בהערה הבאה, וכ"ש כאן.

יד. שו"ת שבט הקהתי (ח"ה סי' קסט אות ג'), והטעם דכל עיקר הטעם שלא להתגלח ביום הטבילה הוא מחשש שישאר שערות, והוא חומרא בעלמא, דאפילו ישארו שערות תלושים כיון דאינו דבוק שם ליכא חשש, וא"כ כיון דאינו חייב להסירן ליכא מצוה ע"ז, כדי שנאמר שומר מצוה וכו'.

ס"י רלז), ולכן נראה דבכל צורך כל זהו יש להקל לגלח עצמה כבר מיום א' דז' נקיים אף שיגדלו קצת עד יום הטבילה, ובלא"ה הרי אנו נוהגים לגלח ג' ימים קודם הטבילה כדלקמן, אע"פ שחוזרים לצמוח עוד קודם הטבילה ועדיין היא בטומאתה, אלא על כרחך כמו שכתבנו, ומיושב בזה קושיית האבני צדק (י"ד סי' קז), וכע"ז כתב בשו"ת שבה"ל (ח"ד סי' קט בסופו).

ו. נראה דלפי טעם הזהו"ק אעפ"כ ראוי שתחזור לגלח השערות שהיו עליה בימי זיבת דמה, וכ"כ בשו"ת שבה"ק (שם). ובס' חיי הלוי (סי' קצח סק"א) הביא מהגר"מ ניישלאס ז"ל, דעד בערך ב' וג' שבועות מתגלחת האחרונה, אינה צריכה לגלח השערות עוה"פ. וכן בס' פסקי משנה הלכות (עמ' צ) כתב דאינה צריכה לחזור ולהתגלח עד ב' שבועות, וצ"ב.

ז. תשו' פנים מאירות (ח"ג סי' לז), כה"ח (סי' תקנא סקמ"ז) וששה"ל (סי' קצח).

ח. דע"ת (או"ח סי' תקלא), דעת כהן (סי' קצט ס"א), ששה"ל (סי' קצח), [ומה שהחמיר בזה הקנה בושם כמובא בס' היכל הוראה (ח"א סי' פח) עפ"י המשנ"ב סי' תקמו סקט"ז דאשה אסורה לגלח שער ראשה, אינו מובן, דהרי שם לא מיירי מגילוח לשם מצוה].

ו. וכן אם חל ליל טבילתה ביום שלאחר ת"ב, עדיף שתגלח שערותיה במוצאי ת"ב, אע"פ שבשאר פעמים המנהג לגלח השערות שלשה ימים קודם הטבילה.^{טו}

ז. וכן בכל מקום שאם תגלח עצמה לפני הג' ימים או בתוך הג' ימים לא תצטרך לגלח בימים האסורים לגלח, עדיף שתגלח עצמה בימים אלו ותוותר על המנהג להקפיד לגלח דוקא בג' ימים שלפני הטבילה.

וכגון: אם חל ליל טבילתה בימי חול המועד וכבר פסקה בטהרה קודם החג, עדיף שתספר השערות קודם החג לאחר שפסקה בטהרה, כדי שלא תצטרך להסתפר בחול המועד. וכן אם חל ליל טבילתה במוצאי אסרו חג, עדיף שתגלח שערותיה בצאת החג ולא בימי חול המועד^{טז}, אמנם אם חל טבילתה במוצאי החג, עדיף שתגלח השערות בימי חול המועד ולא בלילה של הטבילה.^{יז}

אשה המגלחת שערות שע"ג עיניים

ח. אשה המגלחת שערות שע"ג עיניים, עדיף לגלחן קודם הטבילה, ואם היא מקפדת בכך וכבר קבעה זמן אצל אשה אומנת בדבר שגוזזת אותן השערות, יש לה לבטל אותו זמן שקבעה [עד ז' ימים שלאחר הטבילה], או להקדים לגלחן קודם הטבילה.^{יח}

מנהגי יום הטבילה

אכילת בשר, בשר טחון, וכבד

ט. ביום הטבילה אין לאכול בשר, מפני שהבשר נכנס בין השיניים יותר ממאכל אחר, ואע"פ שבודקות וחוצצות את השיניים לפני הטבילה עדיין יש לחוש

ציונים והערות

יז. ספר חוה"מ כהלכתו (דף קמו) בשם בעל שבט הלוי, גנות עלי נהר (פ"ג סכ"א) בשם בעל הדברי שמואל, וכן"ל בהע'.

יח. עי' פסקי בא"מ (עמ' רעו).

ובענין אשה שגזזה שיערה ע"י קרני לייזר, ונשאר השער עד שנופל מאליה אי הוי חציצה, עי' כרתי ופלתי המבואר (ח"ב עמ' תשלו), קובץ אור ישראל (נד, עמ' עד), שו"ת משיב נבונים (ח"ו), ועי' פסקי בא"מ (סי' קצח סקמ"ז).

טו. אגורה באהלך (עמ' שכה), והטעם משום שתספורת בשבוע שחל בו ת"ב אסורה מדינא דגמ', ולהתגלח ג' ימים קודם טבילה הוא רק מנהג שמצינו באחרונים. אך באופן שטובלת מיד במוצאי ת"ב מורים להסתפר קודם ת"ב, משום שבזה מצינו מקור בהלכה שאם משאירים את כל ההכנות לקודם הטבילה יש לחוש שמא תמהר ולא תעשה אותן כראוי, שו"ת חיי הלוי (ח"ב סי' סא אות כא), ספר להלכה בשם הגרש"ק גרוס שליט"א.

טז. כן נראה עפ"י הנ"ל, וכ"כ בפסקי משנה הלכות (עמ' ז) ובשו"ת חיי הלוי (ח"ב סי' סא אות כא).

פרק טז הלכות שבת הנוגע ליולדת

ההכנות בחודש התשיעי

לעשות ההכנות האפשריות קודם שבת

א. כשהאשה נכנסת לחודש התשיעי, כתבו הפוסקים* בשם ספר חסידים שטוב ליזהר לעשות כל ההכנות מערב שבת כדי למנוע חילול שבת. ולכן יש לחייג בטלפון מספרי הטלפון שצריכים, כך שיצטרכו רק לעשות חיוג חוזר, וכן כל כיוצא בזה, ובכלל זה גם לימוד הלכות אלו לפני שבת, כדי לדעת המעשה אשר יעשון אם יארע בשבת², וראה הערה³.

ב. כמו כן יש להכין הבגדים שברצונה ליקח עמה לביה"ח מער"ש, כדי שלא תצטרך לחפש בשבת מלבוש מתוך מלבושים ויהיה חשש איסור בורר⁴.

הוספה בתוך התיק דברים שאין צריך לה בשבת

ג. אם רוצה להוסיף מערב שבת בתוך התיק גם דברים שאין לה צורך בבית חולים בשבת, ולוקחתם רק בשביל מוצאי שבת, מקילים למעשה שאם משימה הכל בתוך תיק אחת מערב שבת, מותרת לומר בשבת לנכרי להוציא כל התיק אף במקום שאין עירוב, ודוקא אם הניחתם בתוך התיק מערב שבת אבל אסורה להניחם בשבת עצמו משום איסור הכנה⁵.

ציונים והערות

דבזמנינו כמעט רוב הנשים שיוולדות בתשיעי יולדות דרך הטבע בתחלת העשירי.

א. עי' מג"א (סי' של), שועה"ר ומשנ"ב (שם).

ב. בשם הרה"ק הויחי יוסף מפאפא זצ"ל.

ד. עת ללדת (עמ' מג), דכיון שאין הבירור סמוך ללבישה אסור משום בורר.

ג. ועי' שו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סי' פח) דנראה שבחודש התשיעי הכוונה לסוף חודש תשיעי שאז עלולה לילד, אבל בתחילת תשיעי בזמנינו אינו מצוי שתלד ואין צריך להכין, ולכן נראה שהזהירות מהתחלת תשיעי היא חומרא יתירא עכ"ד. ועי' גם שו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' פח)

ה. נתבאר בהרחבה בספרי אוצר תשובות (ח"ב סי' קו, העומד לצאת לאור בקרוב בעז"ה).

מעוברת ששלחה לביתה בשבת

כ. אם לאחר שהגיע לביה"ח אומר הרופא שאין זה חבלי לידה ויכולה לחזור לביתה, אם אינה יכולה להישאר שם, כגון שצריכים להמתין זמן רב עד הלידה, ואין נותנים לה חדר להיות שם, מותרת לחזור הביתה ע"י עכו"ם^{יח}, וגם להבעל מותר לחזור עמה, כל שיש צורך בדבר שיהא הוא מצוי אצלה, או כשאין לו עמו צרכי שבת, ויזהרו שלא לפתוח ולסגור הדלת בעצמו אלא ע"י הגוי וכנ"ל.

זהירות מהוצאה בנוגע לסרט זיהוי שנותנים על היד [איי די בענ"ד]

כא. סרט זיהוי שנותנים על יד האם, [ובכמה מקומות גם על יד האב], ובו פרטי התינוק וכו', אסורה לצאת בו לרשות הרבים במקום שאין עירוביט, ולכן לפני שחוזרת לביתה צריכה להסיר הסרט מעל היד, ע"י קריעה במקום שאין אותיות, ואם היא צריכה לזה עדיין, יכולה לעשותו כסוגר לסוף השרוול, דהיינו שבסוף השרוול, תעשה את הסרט כעין חגורה התופסת את השרוול.

הדלקת נרות שבת

הדלקת נרות שבת קודם זמן הדלקה

כב. יולדת שצריכה לנסוע לביה"ח בערב שבת, אם נוסעת קודם פלג המנחה לא תדליק נרות שבת בבית אף אם יודעת שלא תוכל להדליק

ציונים והערות

התירו סופן משום תחלתן שאם תדע שלא תוכל לחזור לביתה עלולה להמנע מלנסוע לבית החולים במקרה שיהיו לה ספיקות אם אכן הגיע זמן הלידה ועלולה להסתכן, ודין זה שהתירו סופן משום תחלתן נאמר לכאורה אף לגבי היוצא להציל את עצמו ע"ש.

וגם לבעלה מותר לחזור עמה משום יתובי דעתה, דאל"כ יהיה לה פחד להיות ביחידות בביתה, מחשש אולי תרגיש שנית חבלי לידה ותצטרך שהבעל יהיה עמה, ובפרט לפי מה שנתבאר בהערה הקודמת.

כט. והטעם משום שאינו לא מלבוש ולא תכשיט, וכ"פ שש"כ (פ"מ סעיף לב), ועי' גם שו"ת מנח"י (ה"ז סי' יב), וראה גם אריכות גדול בזה בקובץ נזר התורה (קובץ כו, טבת תשעו, עמ' רסב).

ל. שש"כ (שם).

כח. הנה בספר תורת היולדת (פכ"ז) הניח בצ"ע אי מותר לה לחזור עם נכרי ע"ש, מ"מ בדרך כלל כיון שכבר נחלשה מחבלי לידה וקרובה ללדת, דינה לכל הפחות כחולה שאין בו סכנה, שמותר לעשות לה מלאכות דאורייתא ע"י גוי. ובשלחן שלמה (ערכי רפואה, ח"ג עמ' קכב הע' יא) כותב וז"ל, לענין יולדת שהגיעה בערב שבת לבית חולים ללידה, והרופאים אומרים שהלידה לא תהיה בשבת, אמר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאם יש אומד של רופא מומחה שלא תלד עד מוצאי שבת, אזי כיון שבבית יהיה לה מנוחת הנפש והגוף, מותר לה לשוב לבית ע"י נהג נכרי, כי שעת הלידה נקבעת משמים, ולא הלחץ של ההמתנה בביה"ח שיביא ככל הנראה לזירוז הלידה צריך לקבוע את שעת הלידה. וכן הביא בקו' עת ללדת (עמ' נא) ששמע כן מהגרש"ז א' ושהסכים לזה הגרי"ש אלישיב זצ"ל [אלא שהוסיף דאינו דומה לשאר איסורי דרבנן, כיון דיש בזה גם משום חילול השם, לכן אין להתיר רק בצורך גדול], ובארחות שבת (פ"כ הע' קלב) דנו להתיר מטעם

פרק כב מניעת הריון

חומר האיסור

א. אסור לעשות שום פעולות למניעת הריון, והוא מהדברים החמורים*, ואפילו כשהרופאים מייעצים בדרך כלל אין לזה שום הצדקה רפואית וזה בא מחמת קלות דעתם, ומ"מ במקום צורך גדול ישנם אופנים שמתירים, כגון לאחר לידה שהיולדת מרגישה חולשה גופנית או נפשית, ואי אפשר לתת בזה כללים, רק צריך לשאול למורה הוראה מובהק, וגם לברר באיזה צורה לעשות זאת כי ישנם דרכים אשר כרוך באיסורים חמורים, ואם עשתה מניעת הריון בלי קבלת היתר מרב לפעמים יש בזה איסור חמור מאוד על כל ביאה, וגם

ציונים והערות

מלפרות ולרבות כל זמן שיש לו כח שכל המוסיף נפש אחת מישראל כאילו בנה עולם. ובב"ח (יו"ד סי' רכח) מבואר דהוא מצוה מן התורה.

ג. אמרו חז"ל (ע"ז ה. נדה יג:) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ונמצא מעכב את המשיח. ד. ישנם אמצעי מניעה שיש בהם חשש חמור של הוזה"ל. וישנם אמצעים שיש בהן לאו דאורייתא של סירוס (עי' שו"ע אהע"ז סי' ה' סי"א).

ה. מלבד זאת יש לדעת שע"י לקחת גלולות (הורמונים) יש בזה סכנה לבריאות הגוף כשנוטלת אותן לזמן ארוך, וכדהעיר באג"מ (שם), וכבר נמצא כן בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' מ') ושו"ת תורת חסד (אהע"ז סוס' סד), וכן הוא דעת הרופאים גם היום, וכדהביא בס' אשרי יולדתו (קו' סמא דחיותא) עדות מרופא מומחה בארה"ב, שיכול לגרום למחלה בשדים ר"ל, מחמת שיש איזה קרמסון שמצוי אצל יהודים אשכנזים, ויש מקום לומר שע"י ההרמונים האלו שבגופה, יכולים להפעילו, ולכן יש להימנע מזה כמה שאפשר, וגם גורם לפעמים לגוש דם שגורמת לסכנה, השם 'שמרנו'. וכן בס' ארחות הבית (עמ' רה) כותב בזה, לכן ראוי לכל בת ישראל כשאין צורך ממש למנוע עצמה מלקחת גלולות, ותעשה בזה טובה גדולה לעצמה ולבניה אחריה, ואם צריכה לקחת בפקודת רופאים מובהקים תברר תחלה היטב על הגלולות הרצויות.

א. בחומר האיסור כבר האריכו בשו"ת הפוסקים מגדולי הדורות, ונלקטו דבריהם בשד"ח (אס"ד מערכת אישות, א-לב) ובאוצר הפוסקים (סי' כג ס"ה), וגם בספרי גדולי פוסקי זמנינו האריכו בזה, עי' שו"ת אג"מ (אהע"ז ג' כא וכד, ד' סי' סז, סט, עג, עד) שו"ת חלקת יעקב (אה"ע סי' סא) ששה"ל (סי' קצד ס"א) שו"ת מנח"י (ח"ה סי' ק) שו"ת ציץ אליעזר (ו מב, ט נא, טו מג) שו"ת יביע אומר (ח"י אהע"ז כד) שו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' רי) וספר שיעורי תורה לרופאים (להגר"י זילברשטיין, ח"ד). ונעתק כאן את תוכן דבריהם בקיצור נמרץ.

א. הזהירו חז"ל מאוד על ביטול מצות פו"ר, ואמרו כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה חייב מיתה בעולם הזה ולא יהיה לעולם הבא, והרי הוא מנודה לשמים ומעוות שלא יוכל לתקון, וכאילו שופך דמים, וגורם לשכינה שתסתלק מישראל (עי' ברכות י., יבמות סג: סד). והנה אם משתמשים באמצעי מניעה, ברור הדבר שאינו עוסק בפריה ורביה, והרי הוא בכלל זה, ואף גרוע הוא מסתם מי שאינו עוסק בפריה ורביה, שהרי אינו מבטל מצות פריה ורביה בשב ואל תעשה אלא בקום ועשה.

ב. אף שכבר קיים מצות פו"ר, עדיין מצווה במצות 'בערב אל תנח ידיך' כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים, וכמבואר בגמ' (יבמות סב:) ונפסק ברמב"ם (הל' אישות פט"ו ה"ז) אע"פ שקיים אדם מצות פו"ר הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל